

ÜNNEPI TANULMÁNYOK

BÍRÓ GYÖRGY PROFESSZOR

60. SZÜLETÉSNAPJÁRA

örökhagyók magát Jézus Krisztust nevezték ki örökösükké, illetve Krisztus számára rendelték hagyományt vagy hitbizományt. Iustinianus rendelkezéseinek értelmében ilyen esetekben is a helyi *ecclesia* tarthatott igényt a juttatásra, amit azonban a püspök megint csak köteles volt a szegények ellátására fordítani.²³ Ha a hadifoglyok javára végrendelkező (a hadifoglyokat örökösévé nevező vagy a hadifoglyok kiváltására hagyományt, illetve hitbizományt rendelő) örökhagyó senkit nem bízott meg a foglyok kiváltásával, a juttatás szintén a helyi egyházat illette meg. Az egyház püspöke (illetve ökonómusa) ilyenkor természetesen köteles volt a megszerzett juttatást a hadifoglyok kiváltására fordítani.²⁴ Ezekben az esetekben tehát a vagyontárgyak a helyi gyülekezet tulajdonába kerültek, egy meghatározott célra rendelt (és jogszerűen csak erre a célra felhasználható) alvagyont képezve az egyház vagyonán belül. E vagyontömegek így lényegében egyes célú alapítványokként működtek anélkül, hogy önálló jogalanyisággal rendelkeztek volna.

E megállapításaim fontos részét képezték habilitációs előadásomnak, melyet „Az egyház vagyoni jogi helyzete a iustinianusi korban” címmel tartottam meg 2012. október 18-án a Miskolci Egyetemen. A habilitációs eljárásomban a jubiláns Bíró György professzor úr volt a szakértőbizottság elnöke, akinek lelkiismeretes munkájáért és szakmai támogatásáért ezúton is köszönetet mondok.

²³ C. 1,2,25; Nov. 131,9.

²⁴ C. 1,3,48,2.

STIPTA ISTVÁN

DEBRECEN HELYETT MISKOLC. VITA AZ EGYETEMI SZINTŰ JOGÁSZKÉPZÉS NEGYEDIK HELYSZÍNÉRŐL 1976-1980.

Az Állami Tervbizottság 1976. január 20-án, az 5003/1976. számú határozatával elfogadta az 1990-ig érvényes főbb munkaerő-szükségleti előirányzatokat. Ezek között az a figyelemre méltó célkitűzés is szerepelt, hogy már a következő tanévtől „csökkenteni kell a felsőfokú mezőgazdasági valamint főiskolai műszaki képzés felvételi keretszámait, és fokozatosan növelni kell a pedagógusok és a jogászok felvételét.” Ugyanilyen értelemben foglalt állást a jövőt tervező testület 1979. július 17-én, miszerint „a jelenlegi – 16-16,5 ezer – első éves nappali felvételi létszámon belül a műszaki és mezőgazdasági főiskolai képzés csökkentése mellett növelni kell a pedagógus, és az egyetemi szintű közgazdász, jogász és műszaki, valamint a külgazdasági és belkereskedelmi főiskolai szintű képzést is.” A határozat rögzítette, hogy a struktúraváltáshoz szükséges tárgyi feltételeket elsősorban a meglévő kapacitások átcsoportosításával kell megteremteni.¹

A határozat nyomán megkezdődött a jogászlétszám bővítését célzó hivatalos egyeztetési folyamat. A három működő jogi kar létszám-növelésének terve – főleg az ELTE oktatóinak ellenállása miatt – hamar háttérbe szorult.² A másik számításba vehető megoldás egy új, egyetemi szintű jogi képzőhely létesítése volt. A nyilvánosságot nélkülöző hivatali tanácskozásokon lassan ez a terv

¹ Az Oktatási Minisztérium tájékoztatója a Tudománypolitikai Bizottság részére 1979. november 1. A tájékoztatót Polinszky Károly oktatási miniszter jegyezte. Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL.) XIX-J-8-i-15-34904-1979. 1580. sz.

² Knopp András 1979. március 16-i levelében kérte Markója Imre igazságügyi miniszter állásfoglalását a három jogi kar közötti lehetséges munkamegosztásról. MOL. XIX-J-8-i-15t-32800-1979. 15801. sz.

körvonalazódott, amely rögtön generálta a képzőhely kiválasztása körüli vitát is. Mivel a távlati fejlesztési elképzelések észak-magyarországi bővítést céloztak, rövid időn belül dönteni kellett arról, hogy Debrecen vagy Miskolc egyeteme gazdagodik-e új jogi karral. A tanulmány a negyedik magyarországi jogi fakultás színhelyválasztásával összefüggő, eddig publikálatlan levéltári forrásokat mutatja be. A munka része a miskolci állam- és jogtudományi kar történetéről tervezett nagyobb lélegzetű feldolgozásnak.

I. KEZDETI ELŐKÉSZÍTŐ TERVEZETEK

A Polinszky Károly vezette Oktatási Minisztériumban az 1976-os tervhivatali határozat nyomán rövidesen megkezdődött a jogásképzés kibővítését célzó előkészítő tevékenység. Ennek első levéltári dokumentuma egy 1977. április 14-i, Aczél György miniszterelnök-helyetteshez írt levél, amelyben Sikula György, a Hajdú-Bihar megyei pártbizottság első titkára a debreceni jog- és közigazgatás-tudományi kar visszaállítását javasolta. Aczél a kérést Polinszky Károlyhoz továbbította, egyben a tervhivatali határozat végrehajtásáig a helyi érintettek türelmét kérte. A miniszter már ez év októberében alakított egy bizottságot, amely Bihari Ottó akadémikus vezetésével a debreceni jogi kar dologi feltételeinek és oktatószemélyzetének feltárásában (egy másik hivatali irat szerint) „jelentős eredményeket ért el.”³

A miskolci székhely lehetőségét először Knopp András oktatási miniszterhelyettes 1978. június 29-i, az igazságügyi minisztériumnak küldött feljegyzése említette. A kísérőlevél szerint az oktatási tárca felsőoktatási revíziós területének vezetői két héttel korábban megállapodtak abban, hogy a növekvő

³ Sikula György a megye krónikus jogászhiányára hivatkozott, felkínálta a régi Tanítóképző Intézet épületét, és ígérte az oktatói lakásigények kielégítését. MOL. XIX-J-8-aa-21-31263-1977. 1010. sz. A Bihari Ottó vezette bizottságról: MOL. XIX-J-8-j-15-27680-1979. 12101. sz.

jogászszükséglet kielégítése érdekében meg kell vizsgálni „egy negyedik jogi kar (Debrecen, esetleg Miskolc) megindításához szükséges feltételeket.”⁴

Az Oktatási Minisztérium Tudományegyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztálya 1978. december 4-én készítette el „*Intézkedések a jogászszükséglet biztosítása érdekében*” című javaslatát. A belső használatra szánt összeállítás a prognosztizált jogászhiányt az ország északkeleti régiójába telepítendő negyedik jogi kar létesítésével és az aktuális felvételi keretszámok átcsoportosításával kívánta megszüntetni. A koncepció szerint az évi 120 nappali és 60 levelező hallgatóval induló új kar megoldaná a térség jogászellátását, egyben az 52:48%-os főváros-vidék kibocsájtási arányt 36:64%-ra módosítaná. A terv azzal számolt, hogy az esti és levelező képzés felvételi keretszámának csökkentése, továbbá a nappali hallgatói létszám növelése következtében a felvételi arányok a nappali tagozat javára (54,3%) módosulnának. A tervezet a székhely kérdésében nem foglalt állást.⁵

II. AZ OKTATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI TÁRCA KÖZÖS JAVASLATA

A két érintett szakmai főhatóság, az Oktatási és Igazságügyi Minisztérium 1979. július 15-én már részletes előterjesztést készített az Országos Oktatási Tanács részére. Az új állam- és jogtudományi kar létesítésére irányuló javaslatot Knopp András oktatási miniszterhelyettes és Szilbereky Jenő igazságügyi államtitkár jegyezte.⁶ A negyedik jogi kar eszerint „kellő indokoltsággal Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetem harmadik karaként vagy Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetemen a negyedik karként” alakulhatna.

⁴ MOL. XIX-J-8-aa-21t-33905-1978. 15801. sz. A levél nem zárta ki a meglévő három kar létszámkeretének bővítését sem.

⁵ MOL. XIX-J-8-aa. 32615/1979.

⁶ MOL. XIX-J-8-j-15t-27680 -1979. sz. 12101. sz. (27680/79. VII/c.)

Az előterjesztés szerint Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetem 1978/79. tanévében az I. évfolyamos nappali hallgatók száma 413, az összes hallgatóké 1814 volt. A hallgatók 56,4%-a kapott kollégiumi elhelyezést. A jogi kar debreceni telepítése esetén az első éves létszám ötszáz lenne; a jogi karon 120, a Bölcsészettudományi Karon 140, a Természettudományi fakultáson 240 hallgató kezdhetné meg tanulmányait. Ezzel a felvételi kerettel számolva a nappali tagozat összes hallgatóinak száma kb. 2300-ra emelkedne, közülük kb. 550-n tanulhatnának jogot.

A minisztériumi munkatársak korábbi helyszíni vizsgálatai szerint az egyetem hallgatói egy 500 és egy 350 férőhelyes, zsúfolt saját kollégiumban, részben emeletes ágyakon, továbbá más felsőoktatási intézmény kollégiumában laktak. A látogatók szűkösen minősítették az 1500 adagos konyhát, és az 500 hallgatót kiszolgáló éttermi férőhelyet is. Az egyetem véleménye szerint a jogi kar elhelyezésére a 40 millió forintért megvásárolt egykori Református Főgimnáziumi épület teljes felújítása után, a Tanítóképző Főiskola épületének átadásával kerülhetne sor. A Főiskola a tervek szerint 1981-ben költözött volna át a felújított épületbe, így a debreceni jogászképzés legkorábban 1982-ben indulhatott volna. A Főiskola kb. 4000 m² nettó területű épülete, amelyben akkor 600 nappali hallgató képzése folyt, kb. 80 millió Ft értéket képviselt. A debreceni pozíciót jelentősen rontotta az a körülmény, hogy a KLTE vezetői a jogászképzés beindulása esetén egy másik, hasonló nagyságú épületre tartottak igényt „más irányú oktatási feladataik megoldásához.”

A minisztériumi számítások szerint a debreceni egyetemen a kollégiumi kapacitást a zsúfoltság mérséklése, és a jogászképzés miatt 600 férőhellyel kellett volna növelni. A joghallgatók igényeit kielégítő 350 kollégiumi férőhely teljes beruházási szükségletét az oktatási tárca 70-75 millió forintba becsülte. A menza 600 adagos bővítésének kb. 25 millió forintos költségével a debreceni jogászképzés megteremtéséhez szükséges beruházások összegét (az oktatási épület költségei nélkül) kb. 95-100 millió forintba

becsülték. A város egyébként a kinevezendő oktatók Debrecenben való letelepedéséhez 20 lakást ígért.

Ilyen feltételek mellett a debreceni jogi képzést legkorábban az 1982/83-as tanévtől lehetett volna indítani, feltéve, hogy a kollégiumi és menzai beruházás erre az időpontra megvalósul. Az előterjesztés utalt arra is, hogy Debrecenben a felsőoktatási intézmények széles skálája található (Orvostudományi, Agrártudományi Egyetem, Tudományegyetem, Tanítóképző Főiskola, Zeneművészeti Főiskola, Műszaki Főiskola), amely a beiskolázási esélyeket jelentősen korlátozta. Hangsúlyt kapott az is, hogy a debreceni felsőoktatási intézmények beiskolázási mutatói (részben a nyíregyházi Tanárképző Főiskola elszívó hatása miatt) az adott időszakban romlottak, egyes debreceni felsőoktatási intézményekbe felvételre jelentkezők aránya az adott intézménytípus országos átlagánál alacsonyabb volt.

Miközben az előterjesztés a debreceni elhelyezés hátrányait emelte ki, a Miskolcot érintő érvek kivétel nélkül támogató jellegűek voltak. „Első megközelítésben talán meglepőnek tűnik a jogászképzés bővítésének ez a megoldása, az új jogi kar Miskolcon történő létrehozása, hisz Miskolcon nincs tudományegyetem. A miskolci variánsnak azonban épp ez adja az egyik legfontosabb oktatáspolitikai, illetve szélesebb értelemben vett kultúrpolitikai indokoltságát.” A javaslatot megfogalmazó főhatóságok szerint a jogi karnak egy műszaki egyetemen történő létrehozása szándékolt szakítást jelenthetne azzal a merev elkülönítéssel, amely a magyar felsőoktatási intézmény-struktúrában a tudományegyetemek és műszaki egyetemek között ekkorra kialakult.

Az előterjesztés előnyként említette, hogy a műszaki és jogi oktatás eddigi ismeretlen „egymásmellettisége” segítené az iparjogvédelem, a szervezéstudomány, a munkajog, a munkavédelem oktatásának és kutatásának eredményességét is.

Az elemzésben helyet kaptak a miskolci elhelyezést erősítő művelődéspolitikai indokok is. „Miskolc az ország második legnagyobb városa, második legjelentősebb ipari központja. A Nehézipari Műszaki Egyetem révén ma már jelentős felsőoktatási

centrum is. Ugyanakkor sem a városnak, sem a régióknak nincs egyetlen társadalomtudományi jellegű képzést folytató intézménye sem. Ennek negatív hatása nemcsak a város, hanem a régió kulturális életében is érződik. A tervezett új jogi kar miskolci telepítése enyhítene ezen a gondon is.”

A minisztériumok elemzése szerint a Nehézipari Műszaki Egyetem 1978/79. tanévében nappali tagozatra felvett I. évfolyamos hallgatóinak száma 479, az összes hallgatóké 1956 volt. Az egyetemisták 75,7%-a részesült kollégiumi ellátásban. Az I. évfolyamos joghallgatók tervezett felvételi keretszáma 120, amely a Gépészmérnöki kar 310, a Bányamérnöki kar 90, a Kohómérnöki kar 60 hallgatójával együtt összesen 580 kezdő évfolyamost jelentene. Ezzel az egyetem nappali hallgatóinak száma 2550-2600-ra növekedne, a joghallgatók száma 550 lenne. Az egyetem a felmérés évében 1800 kollégiumi férőhellyel, 6000 adagos konyhával, 650 éttermi férőhellyel, 500 ezer kötetes központi könyvtárral, továbbá 1100 m² területű fedett és 12000 m² szabadtéri sportterülettel rendelkezett. Az előterjesztés pozitívan minősítette, hogy közel háromszáz miskolci hallgató is kollégiumban lakott, valamint közeli befejezés előtt állt egy sportcsarnok és további szabadtéri sportlétesítmények építése.

A két szakminisztérium az előterjesztéshez a miskolci elhelyezés költségtervét is csatolta. Eszerint 120-as első évfolyammal számolva az 550 hallgatói, valamint az oktatói és dolgozói kar elhelyezésére szolgáló, 2200-2300 m² területű új épületre van szükség, amely teljes beruházási költsége kb. 45 millió Ft. Ezen túl egy 500-510 m² területű, a szemináriumi helyiségeket és egy 460-480 m² előadótermi területet magában foglaló új épülettel kell számolni, kb. 22 millió forint teljes beruházási költséggel. Az előterjesztés szerint összesen kb. 65 millió Ft értékű beruházással a miskolci képzés tárgyi feltételei megteremthetők lesznek. Miután Miskolcon a diák-szociális feltételek adottak voltak, ez a variáns gazdasági szempontból, a megoldás beruházás-igényességét tekintve lényegesen kedvezőbbnek tűnt a

debreceninel. Az illetékes tanácsi szervek itt is vállalták az oktatók leteleptetéséhez szükséges lakások biztosítását.⁷

Az előterjesztés feltételezte, hogy a jogászképzés Miskolcon a 40-60 fős beiskolázással már 1980 szeptemberétől indítható, hiszen a tanszékek és hivatalok átmenetileg a kollégiumi épületben is elhelyezhetők lennének. Az oktatás a végleges megoldást jelentő (120 fős) elsőéves létszámmal előre láthatóan itt is csak 1981-től tűnt lehetségesnek, ezért a jelzett új oktatási létesítményeknek 1984. július végéig kellett elkészülniük.

Az előterjesztés indítványozta, hogy az Országos Oktatási Tanács a felsorolt indokok alapján értsen egyet egy új, a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem keretében szervezett állam- és jogtudományi kar létesítésével. Az új jogi kar alapítása tárgyában az oktatási miniszternek az igazságügyi miniszterrel együtt előterjesztést kell készítenie a Tudománypolitikai Bizottságnak és a Minisztertanácsnak.

III. HIVATALOS VÉLEMÉNYEK A SZÉKHELY-KÉRDÉSBEN

A Magyar Tudományos Akadémia képviselőjében Kulcsár Kálmán, a Gazdaság és Jogtudományok Osztályának elnöke határozottan Miskolc mellett foglalt állást, mert „ez a megoldás anyagilag kedvezőbbnek tűnik, és lehetőséget ad egy új oktatási konstrukció kikísérletezésére.” Felvetette, hogy érdemes lenne megfontolni a közgazdasági oktatás további decentralizálását, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Kar valamelyik karának Miskolcra telepítését is. Határozottan ellenezte viszont a miskolci telepítést Hetényi István, az Országos Tervhivatal államtitkára az

⁷ A Déli Hírlap 1988. június 30-i, A művelődési tárca élén című cikkben Czibere Tibor művelődési miniszter utalt arra, hogy a BAZ megyei pártbizottság akkori első titkára Grósz Károly „nemcsak figyelemmel kísérte, hanem támogatta is az irányú törekvéseimet, hogy a NME-n társadalomtudományi kar, karok is induljanak. Ebben nagy segítséget kaptam Ladányi Józseftől, a megyei tanács elnökétől is.”

oktatói kar hiánya miatt, és mert „az iparjogvédelmet, szervezéstudományt, munkajogot anélkül is lehet kellő színvonalon oktatni, hogy egy új jogi kart műszaki egyetem keretében hoznánk létre.”⁸

Villányi Miklós pénzügyminiszter-helyettes az 1979. augusztus hó 15-i véleményében új jogi kar indítását több szempontból sem tartotta indokoltnak. A nappali és a munka melletti képzés arányainak javítását az ELTE rekonstrukciója keretében tartotta megvalósíthatónak. Az ország költségvetés helyzete miatt új karok létesítését egyébként sem támogathatta, „különösen nem egy műszaki egyetemen, ahol az alapképzéstől jelentősen eltérő idegen profil bevezetése a tudományegyetemi telepítésnél is nagyobb többletkiadásokkal jár.” A felsőoktatás terén szerinte az állami költségvetés a következő években csupán a meglévő intézmények fenntartására vállalkozhat, mivel a pénzügyi forrásokat az „alapellátást jelentő területekre kell koncentrálni.”⁹

Az Igazságügyi Minisztérium 1979. szeptember 21-én külön vezetői értekezleten tárgyalta a negyedik jogi kart érintő elvi kérdésekről és gyakorlati teendőkről. Az ágazat képviselői továbbra is indokolatlannak tartották a meglévő három jogi kar hallgatói létszámemelésére vonatkozó elképzelést. A székhely ügyében szóba került, hogy Debrecen mellett csupán történelmi érvek szólnak. A miskolci telepítést igazságügyi nézőpontból a következő érvek támasztják alá: „A műszaki-gazdasági környezetbe történő telepítés legalább olyan eredményes lenne, mint amennyire az a pécsi jogász-közgazdász párosítás. Emellett itt nemcsak az iparjogvédelmi, szervezéstudományi, munkajogi oktatás szempontjait javasoljuk hangsúlyozni, hanem a tudományos-technikai haladás által megkövetelt specializálódási

⁸ Az MTA főtitkára, Márta Ferenc szintén egyetértett az előterjesztéssel. MOL. uo. (15. 292/Ig. Jog.F./1979. sz.)

⁹ Villányi Miklós pénzügyminiszter-helyettes észrevételei az OM-IM előterjesztésre. 1979. augusztus 15. MOL. XIX-J-8-j-15t-27680 -1979. 12101. sz. (1262/1979. KA)

igényeket is, amelyeket már az egyetemi képzésnek is tükröznie kell.”¹⁰

IV. ÉRDEMI DÖNTÉS: AZ ORSZÁGOS OKTATÁSI TANÁCS

A testület, Polinszky Károly miniszter elnökletével 1979. október 22-én tárgyalta a „Jogászképzés továbbfejlesztése, negyedik Állam-és Jogtudományi Kar létesítése” című napirendi pontot.¹¹ Az előterjesztők Knopp András miniszterhelyettes és Szilbereky Jenő államtitkár, tehát az írásos javaslat készítői voltak. Knopp András szóbeli referátumában hangsúlyozta, hogy a negyedik jogi kar miskolci színhelyét támogatják, hiszen „itt biztosíthatók legjobban a tárgyi feltételek, ez a legkedvezőbb megoldás a beruházás és a hallgatók jelentkezésének tekintetében egyaránt.”

Az összefoglaló feljegyzés szerint a tanácskozáson Szilbereky Jenő, Pacsek József, Kállai Lajos, Craveró Róbert, Szánthó Lajos, Kellner János, Mándi Sándor, Erdész Tiborné és Turi Istvánné nyilvánított véleményét. A vitában felmerült egyik fő kérdés a képzés leendő színhelye volt. Az felszólalásokat összegző feljegyzés szerint „a miskolci telepítés látszik a legcélszerűbb megoldásnak. Emellett foglaltak állást azok is, akik a szakma elnöiesedését vizsgálták, azzal, hogy a

¹⁰ Az előterjesztés vitájában a Magyar Jogászszövetség képviselője javasolta a két színhely versenyeztetését, amelyet – a kéziratot feljegyzés szerint – Szilbereky Jenő államtitkár komolytalannak nyilvánított. MOL. XIX-J-8-j-15t-27680 -1979. 12101. sz.

¹¹ Az ülésen jelen volt Polinszky Károly az OOT elnöke, Balázs István KM, Craveró Róbert OT, Erdész Tiborné KSH, Garamvölgyi Károly OM, Hanga Mária OM, Kállai Lajos PM, Kellner János ÉVM, Klement Tamás MTTH, Knopp András OM, Lénárt József KPM, Lukáts Jenő EüM, Mándi Sándor BM, Pacsek József HM, Pápai Béla MüM, Szánthó Lajos MTA, Tóth Lászlóné KGM, Turi Istvánné MTESZ, Zsarnai Szilárd IM, és László Tivadarné az OOT titkára. Az állandó résztvevőkön kívül az adott napirendi pont tárgyalásán Szilbereky Jenő IM, Herman József OM, Győri László OM, Németh János OM vett részt. Feljegyzés az Országos Oktatási Tanács 1979. október 22-én tartott üléséről. MOL. XIX-J-8-a-25-1266-1979. 2401. sz. (1266/1979. sz.)

Nehézipari Műszaki Egyetemen e kar létrehozása ne jelentse az egyetem elnöiesedését.”

Polinszky Károly a testület elnöke zárszavában megállapította, hogy a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem bővítése előrelépést jelent az interdiszciplinaritás irányába. Feltehetően az erős pénzügyminiszteri ellenállás miatt javasolta, hogy a testület ne foglaljon állást új jogi kar létesítésében, ehelyett a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen induljon meg a jogászképzés, és ennek legcélszerűbb szervezeti formáját az oktatási miniszter alakítsa ki. A hozott határozat felkérte az oktatási minisztert, hogy Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen már 1980 szeptemberétől indítsa meg a jogászképzést. „Ennek érdekében az oktatási miniszter az igazságügyi miniszterrel együtt vagy saját hatáskörben, a Tudománypolitikai Bizottság határozatát kérve tegye meg a szükséges lépéseket.”¹²

V. A TUDOMÁNPOLITIKAI BIZOTTSÁG JÓVÁHAGYÁSA

Hátra volt még a döntés politikai legitimálása. Ennek érdekében az Oktatási Minisztérium 1979. november 1-én tájékoztató jelentést készített az Aczél György vetette Tudománypolitikai Bizottság részére „a jogászképzés bővítése érdekében tervezett intézkedésekről.”¹³ Az előterjesztés megtartotta a két minisztérium korábbi állásfoglalásának lényegi elemeit, de számos ponton tágabb értelmezési körbe vonta, és új érvekkel egészítette ki a szakminisztériumi előterjesztést.

A politikai testület elé kerülő anyag szerint a korábban a jogászképzés északkeleti országrészben történő bővítésére Debrecen látszott a legalkalmasabbnak. A debreceni egyetemen

¹² Az Országos Oktatási Tanács 15/1979. számú határozata. MOL. XIX-J-8-j-7t.-26371-1980. 66d. (604/80.)

¹³ MOL. XIX-J-8-i-15-34904-1979. 1580. sz.

1949-ig működött jogi kar. Itt azonban sem megfelelő tanulmányi épület, sem megfelelő számú kollégiumi férőhely, és menza sem áll rendelkezésre. Miután a szubjektív feltétel – megfelelő oktatógárda – Debrecenben sem adott, kezdetben gazdaságossági megfontolásokból merült fel a jogászképzés bővítésének a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen történő megoldása. Egyébként, hangsúlyozta az anyag, 1948-ig Miskolcon is működött Jogakadémia. Ez a megoldás – jogászképzés műszaki egyetemen – a hazai felsőoktatás hagyományait tekintve szokatlannak tűnhet. „Más országok – köztük szocialista országok – felsőoktatásában azonban ez a párosítás távolról sem újszerű, s oktatáspolitikailag nagyon is indokoltnak látszik a tudományegyetemek és a műszaki felsőoktatás merev intézményi elkülönülésének oldása, fokozatos közelítésük.”

Az előterjesztés a miskolci telepítést gazdaságosabbnak tartotta. Itt is külön hangsúlyt kapott, hogy a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem kollégiumi kapacitása, egyéb diák-szociális létesítményei (menza, stb.) és meglévő könyvtári ellátottsága – a 120 fős évfolyamlétszámok mellett – az új jogi kar befogadását beruházás nélkül is lehetővé teszi. A miskolci variáns további előnye minden más megoldással szemben, hogy itt a képzés lényegében csak az első évfolyamon oktatók alkalmazásának, illetve az oktatás előkészítésének időtartamától függ, így az oktatás legkésőbb az 1981/82-es tanévben indítható.

Az új jogi karral szembeni legnagyobb kihívás ebben az esetben is a jogi szaktárgyak oktatásához szükséges kb. 45 fő, megfelelő oktatási tapasztalatokkal rendelkező, színvonalas oktatógárda biztosítása volt. Az előterjesztés szerint ez részben a három működő jogi kar fiatalabb oktatóinak Miskolcra telepítésével megoldható, másrészt az Igazságügyi Minisztérium, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfőbb Ügyészség és más szakmai szervek is segítenek az oktatói kar biztosításában.

Ebben az előterjesztésben merült fel először a képzéssel összefüggő többletigény kompenzációjának ígérete. A jelentkező többletköltséget a felsőoktatás – ezen belül a főiskolai szintű

műszaki képzés – szervezeti integrációjával és az így felszabaduló költségvetési eszközök átcsoportosításával ígérték ellensúlyozni. Az előterjesztés tartalmazta azt is, hogy a jogászképzés tervezett bővítése az akkori felsőoktatási felvételi keretszámon belül valósulna meg, adott évre nem jelentene költségvetési kiadást, és a felsőoktatás VI. ötéves tervi beruházási keretét is csupán minimális mértékben terhelné. Itt még csak burkoltan vetődött fel a kazincbarcikai kar szervezeti integrációja, de már egyértelmű utalás történt a költségigény térségi kiegyenlítésének lehetőségére. Ez utóbbi feltételt valamennyi szóba jöhető megoldási lehetőség közül csak a miskolci telepítés elégítette ki. A többi variáció – az ágazat feladatai és várható beruházási lehetőségei mellett – lényegében hosszú évekre elodázta volna a jogászképzés indokolt bővítését.

A Tudománypolitikai Bizottság elfogadta a jogászképzés fejlesztésére vonatkozó előterjesztést. A testület – összhangban az iparjogvédelmi oktatásról és szakképzésről hozott 30.014/1978. számú határozatával – helyeselte, hogy a tervezett új intézményben, a Nehézipari Műszaki Egyetemen létrejön „a jogi-műszaki, illetve műszaki-jogi felsőfokú szakemberképzés bázisa is.” A testület tudomásul vette az 1981. évi indítást is.¹⁴

VI. MISKOLCI JOGÁSZKÉPZÉS – A KAZINCBARCIKAI MŰSZAKI FŐISKOLAI OKTATÁS MEGSZÜNTETÉSE

Röviddel ezután megkezdődött az oktatási tárcán belüli pénzügyi tervezés is. 1979. november 24-én Győry László költségvetési főosztályvezető jelezte Knopp Andrásnak, hogy az új jogi képzés indításakor két alapvető finansziális szempontot kell érvényesíteni. Egyrészt a létszámnövelést az adott évi felvételi keretszámon belül kell megoldani, másrészt az új szak létesítése nem növelhette a felsőoktatás aktuális költségvetési előirányzatát. Az előterjesztés

¹⁴ MOL. XIX-J-8-j-7t-26371-1980. 6601. sz.

tartalmazta a három jogi kar nappali felvételi keretszámait. Az ELTÉ-n a 220-as keretszám negyvennel csökkenne, a másik két karon maradna a 100-100-as keretszám. Ez azt jelentette, hogy a Miskolcra tervezett 120-as első évfolyam miatt nyolcvannal emelkedett a felvett hallgatók száma. Világossá vált, hogy a negyedik jogi képzőhely 120 fős indítását csak részben lehetett az ELTE létszámcsökkentésével ellensúlyozni, ezért más területen további 80 fős megvonásra volt szükség. A minisztérium gazdasági apparátusa hivatkozott az Országos Tervhivatal távlati szakember-szükségleti számításaira, miszerint a műszaki és mezőgazdasági jellegű főiskolai képzés csökkentésére van szükség. A jogi kar üzemeltetése – a 600 nappali hallgatót és a működő jogi karok tapasztalati adatait (26.300 Ft/fő) figyelembe véve – 15.780 ezer Ft éves költségvetési igényt jelentett. Az ELTE Jogi Karán a hallgató létszám kb. 20%-os csökkentése viszont nem eredményezhetett érdemi költségvetési megtakarítást.

Az oktatási minisztérium költségvetési főosztályán ekkor került szóba a Kazincbarcikai Főiskolai Kar megszüntetése. A kar évi felvételi keretszáma 100 volt, a szervezet 1979. évi költségvetési előirányzata 21.738 ezer forintot tett ki. Az egy hallgatóra jutó költség évi 75 ezer forint volt, ami a műszaki főiskolák között a legmagasabb és jóval az országos felsőoktatási átlag feletti volt. A minisztériumi számítások szerint a kar megszüntetése és az épület közoktatási célra történő átadása évi 15.400 ezer forint költségvetési keretet szabadított fel. Ezzel lehetővé vált a jogászképzés felvételi keretszámokon belüli növelése, és egy új társadalomtudományi képzőhely létesítése a felsőoktatási költségvetési kiadás növelése nélkül.¹⁵

A minisztériumi előkészítő munkálatok részeként Gönczöl Katalin főelőadó az 1980. január 31-én tartott főosztályvezetői értekezleten már a miskolci jogászképzés szervezésével

¹⁵ Az OM Terv- és Pénzügyi Főosztályától Győry László főosztályvezető levele Knopp András miniszterhelyettesnek. 1979. november 24. MOL. XIX-J-8-j-15t.-27680-1979. 12101. sz. (Terv-és Pénzügyi Főosztály 2796/79. sz.)

kapcsolatos feladatokat vázolta. Eszerint az oktatást egyetemi intézeti keretben kell megindítani, a karrá szervezésre több évfolyam beiskolázása esetén kerülhet sor. Ez a megoldás utat nyitott a gyors indításhoz, hiszen intézetet a miniszter is alapíthatott, a karrá alakításhoz viszont minisztertanácsi döntésre volt szükség.

Az oktatásügyi miniszter a képzés megszervezésére 1980. március 1-i hatállyal Kratochwill Ferenc egyetemi docent miniszteri biztossá nevezte ki. Döntött arról is, hogy az oktatás szakmai irányítását egy karközi bizottság látja el. A tárgyi feltételek megteremtésének költségeit az oktatási minisztérium vállalta, amelynek előre kalkulálható összege (egy új tanulmányi épület felépítésének költsége) 65 millió forint volt. A minisztériumi döntés tartalmazta, hogy az oktatók letelepítéséről a helyi szervek segítségével gondoskodni kell, és a levelező hallgatók képzéséhez a Mátyiban lévő továbbképző intézetet kell igénybe venni.¹⁶

A karközi bizottság feladata az oktatói követelmények érvényesülésének ellenőrzése, a vezető oktatók kiválasztása, és a szervezeti kérdésekben történő állásfoglalás volt. A bizottság elnöke Király Tibor lett, a társkarokat Ádám Antal, Benedek Ferenc, Mádl Ferenc, Németh János, Schmidt Péter, Szentpéteri István, Veres József képviselte. A képzést irányító testületbe az MTA Kulcsár Kálmánt és Peschka Vilmost, az Igazságügyi Minisztérium Petrik Ferencet, az oktatásügyi főhatóság Gönczöl Katalint delegálta.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Ezek a körülmények és döntések tették lehetővé, hogy az 1980-as évek elejének válságtól sújtott Magyarországon a hazai felsőoktatás egyik legizgalmasabb szellemi kísérletének lehettünk

¹⁶ MOL. XIX-J-8-j-7t.-26371-1980. 6601. (26371/1980.)

részesei. A többek által kétkedve fogadott miskolci jogi kar megszolgált a döntéshozók bizalmát. Volt idő, amikor az ország első jogi kara volt, amikor tankönyveit más karok használták, és hallgatóit a fogadó intézmények előnyben részesítették. A képzés Miskolcra telepítésében nagy szerepe volt az akadémiai tekintéllyel és külföldi tapasztalatokkal rendelkező Czibere Tibor egykori rektornak és a nyitott szellemiségű mérnök professzori karának. A megtartásban és az érdemi tevékenységben kiemelkedő szerepet játszottak a miskolci oktatást letelepedéssel vállaló (akkor fiatal) miskolci oktatók. Közöttük is meghatározó szerepet kapott, teljesített és tölt be ma is a miskolci civilisztikai műhely meghatározó egyénisége, kedves jubilánsunk, Bíró György professzor.